

СТИЛИСТИКАТА, ИЛИ ЗА РАДОСТТА И ОТГОВОРНОСТТА ДА ИЗБИРАШ

(**Биляна Тодорова** „Стилистика на българския език“,
Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, 2014 – 159 с. ISBN: 9789546809575)

Андреана Ефтимова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Учебникът „Стилистика на българския език“ отговаря на една отдавна назряла нужда от съвременно помагало за студентите от филологическите специалности по въпросите на стилистиката. Не помагало, което да представя историческото развитие на дисциплината и най-важните идеи в нея, а по-скоро текст, който да е стъпил на определено разбиране за стила и дисциплината *Стилистика* и от определена изследователска перспектива да разкрие езиковите механизми, чрез които се реализира стилът и чрез които се анализират конотативните послания в устните и писмените текстове. Смятам, че Биляна Тодорова е отговорила на тази нужда и е създала един наистина съвременен учебник по стилистика.

Разбира се, учебникът започва със запознаването на читателя със знаковата и комуникативната природа на езика. Предлагат се два модела на комуникация – на Шанън и Уийвър (1948) и на Якобсон (1960), които са важна стъпка в разбирането на функциите на езиковите средства. В раздела, посветен на стилистиката и връзката ѝ с другите дисциплини, се защитава правото на съществуване на тази дисциплина сред науките за езика. Приветствам решението на авторката да структурира работата си, като представи конотативните възможности на езиковите равнища и да не разглежда подробно функционалните стилове, които се изучават в гимназиалната степен на средното образование. Осъзнаването, че „функционалностилотова деференция има нужда от осъвременяване, от преразглеждане на мястото и об-

хвата на стиловете“, защото „в традиционните медии и във виртуалната сфера възникват много нови текстове, които обогатяват жанровото разнообразие на вече съществуващите стилове“ (с. 8), е навременно и необходимо, за да се очертаят най-новите проблеми пред дисциплината *Стилистика*.

В раздела „Български национален език. Разновидности“ се опровергава разпространеното схващане, че стилистиката се занимава само с книжовния език (с. 14). За формирането и функционирането на стиловете са важни всички езикови формации – книжовноезиковата, интердиалектите, диалектите (териториални и социални). Ето защо твърдението, че стиловете са характеристика само на книжовния език, е неточно, тъй като те не могат да се реализират без участието на диалектните, социолектните формации. Може би е по-уместно да се говори за развиването на стиловете върху широката територия на българския национален език като съвкупност от всички езикови формации.

Проблемите на комуникативната компетентност са свързани със стила, доколкото владенето на съставлящите я компоненти (социокултурна, дискурсна, стратегическа компетентност и пр.) определя способностите на индивида за стилово изграждане на текста.

Достойнство на учебника е, че поставя на дневен ред въпроса за съдържанието на понятията за стил и регистър. Терминологичната яснота ще ги операционализира и ще постави нови задачи пред изследването на детерминантите на стила.

В главата, в която се обсъждат стилистичните възможности на текстовата графика, е засегнат проблемът с диграфията в интернет, като се търсят причините за това явление: „Причините за актуалността на смесените кодове в интернет са няколко: интернет общуването е писмено общуване, но с разговорни характеристики. Пиктограмите се опитват да заместят липсващите мимики, жестове, интонационни контури – въобще онази част от комуникативната рамка, която остава скрита за реципиента. В същото време ежедневното неангажиращо интернет общуване по принуда става преднамерено. Макар да е замислено като спонтанно, то позволява редакция, което го прави благодатно поле за езикова игра (Crystal, 2004)“ (с.23). Засягането на този актуален проблем е достойнство на учебника, който се съобразява със съвременните реалности и с функционирането на езика в тях.

При проследяването на фонетичностилистичната, морфологичностилистичната и синтактичностилистичната парадигма за изразяване на конотации се вземат под внимание различията между писмени и устни текстове. В анализа на транспозициите се предлагат много на брой и разнообразни примери. В учебника се показва нагледно как се работи над стила, как се използват възможностите на хипотаксиса и паратаксиса чрез два варианта на първия абзац на разказа „Косачи“ от Елин Пелин (с. 63). Подобни примери показват на студентите колко трудно се постигат стиловите ефекти в текстове, които

вълнуват поколения наред.

„Стилистика на българския език“ има актуално звучене и заради интереса си към медийните текстове, които предлагат цялото възможно разнообразие от стилистични фигури. Обяснени и богато илюстрирани са по-важните стилистични фигури и тропи. В частта за неуместните колокации е поставен знак за равенство на явлението със стилистичния дисонанс и затова може би е добре да се даде ясно определение на термина „колокация“, който навлиза у нас от англезичната езиковедска традиция.

Накрая бих искала да отбележа, че библиографията включва най-значимите и авторитетни имена в българската стилистика и в световното езикознание. Те биха били надежден ориентир за онези от студентите, които биха пожелали да навлязат по-дълбоко в проблемите на стилистиката и езикознанието.

Учебникът „Стилистика на българския език“ на Биляна Тодорова е стойностно и изключително актуално в научно и методическо отношение помагало, което ще бъде от изключителна полза за обучението на студентите от филологическите специалности в цялата страна.

STYLISTICS, OR FOR GLADNESS AND RESPONSIBILITY TO CHOOSE

✉ **Dr. Andreana Eftimova, Assoc. Prof.**
Faculty of Journalism and Mass Communications

University of Sofia

Sofia, Bulgaria

E-mail: aeftimova1971@abv.bg